

ВІДГУК

**офіційного опонента Леня Валентина Валентиновича на дисертацію
Лазаренка Володимира Володимировича
«Кримінально-правова характеристика приховування
кримінального правопорушення: порівняльно-правове дослідження»,
поданої на здобуття наукового ступеню кандидата юридичних наук
за спеціальністю 12.00.08 – кримінальне право та кримінологія;
кримінально-виконавче право**

Відгук підготовлено у результаті аналізу змісту дисертаційної роботи, автореферату дисертації та публікацій дисертанта.

Актуальність обраної теми дослідження безсумнівна. У сучасних умовах суспільного розвитку особливого значення набувають питання практичної ефективності реалізації принципу невідворотності кримінальної відповідальності. Певними можливостями в даному аспекті володіють норми кримінально-правового інституту причетності в цілому та окремих її видів зокрема, як-то приховування кримінального правопорушення.

Актуальність кримінально-правового дослідження приховування кримінального правопорушення обумовлена роллю даного діяння у протистоянні криміналізації суспільства та втягуванні нових осіб у вчинення кримінально караних діянь, у блокуванні можливостей учасників кримінальних правопорушень використовувати допомогу інших осіб у приховуванні своїх діянь. Розробка теоретичних положень і нормативної юридичної конструкції приховування кримінального правопорушення на основі зарубіжного досвіду покликана підвищити ефективність правозастосовної практики за вказаним напрямком.

Поняття, особливості кримінально-правової природи та відповідальності за приховування кримінального правопорушення досліджували свого часу Л. М. Абакіна-Пілявська, Г. І. Баймурзин, А. С. Беніцький, І. А. Бушуєв, Р. В. Вереша, Віттенберг, В. С. Гелашвілі, П. І. Гришаєв, А. В. Зарубін, П. К. Євдокимов, М. І. Ковальов, Н. А. Косякова, О. М. Лемешко, А. Д. Макаров, М. І. Мельник, Г. В. Новицький, Б. Т. Разгільдієв, Н. Г. Радунцев, О. І. Семикіна, В. Г. Смірнов, Є. Л. Стрельцов, М. Х. Хабібুলлін, та інші науковці. Однак, незважаючи на значний інтерес вчених-криміналістів до особливостей кримінального правопорушення, передбаченого ст. 396 КК України, механізм застосування цієї норми є недостатньо відпрацьованим. А комплексного порівняльно-правового дослідження кримінального правової характеристики приховування кримінального правопорушення з часу прийняття нового кримінального законодавства не проводилося. Відповідно, залишається коло остаточно невирішених та спірних питань щодо особливостей складу приховування, вирішення складностей розмежування приховування та суміжних складів діянь, покарання за дане правопорушення з урахуванням імплементації більш вдалого зарубіжного досвіду кримінально-правового регулювання, що й підкреслює актуальність дослідження В.В. Лазаренка.

Структура дисертації обумовлена метою та предметом дослідження, відповідає вимогам цього виду робіт і складається із анотації, вступу, трьох розділів, що містять дев'ять підрозділів, висновків, списку використаних джерел та додатків.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, їх достовірність.

Висвітлені дисертантом питання відзначаються науковим підходом до їх розгляду, методологічною основою дослідження є теорія наукового пізнання суспільно-правових явищ, наукові принципи й концептуальні положення, а також спеціальні методи їх вивчення: історичний, порівняльно-правовий, діалектичний, системний, догматичний, статистичний та інші.

Необхідність такого підходу до проведення цього наукового дослідження достатньо обґрунтована, а методи дослідження були обрані з урахуванням поставленої мети і завдань, об'єкту та предмету дослідження.

Теоретико-методологічною базою дисертаційного дослідження є праці вітчизняних та зарубіжних вчених, присвячених як власне кримінально-правовому інституту причетності та її видам, так і праці з теорії права та держави, кримінального, кримінального процесуального права, кримінології.

Емпіричну базу дослідження склали статистичні дані Міністерства внутрішніх справ України, Генеральної прокуратури України, узагальнення вищими судовими інстанціями відповідної практики, матеріали кримінальних проваджень, постанови Пленуму Верховного Суду України, а також матеріали проведеного дисертантом анкетування.

Разом все вищевказане, дає підстави для твердження про належний рівень обґрунтованості наукових положень, висновків та рекомендацій, сформульованих у дисертаційному дослідженні автора.

Наукова новизна одержаних результатів та висновків полягає в тому, що дисертація є першим в Україні спеціальним комплексним порівняльно-правовим дослідженням приховування кримінального правопорушення в умовах оновленого кримінального законодавства України та євроінтеграційних процесів.

Особливої уваги заслуговує наведений автором результат аналізу особливостей кримінальної відповідальності за приховування за законодавством зарубіжних країн, на основі чого дисертант виділяє три основні концепції законодавчого регламентування приховування кримінального правопорушення: приховування кримінального правопорушення розглядається як співучасть; приховування кримінального правопорушення розглядається як самостійне кримінально каране діяння; склад приховування кримінального правопорушення в чинному кримінальному законодавстві відсутній.

Слушною є позиція автора щодо встановлення кримінальної відповідальності за приховування кримінального правопорушення службової особи та пропозиція про встановлення таким суб'єктам не лише основного, але й обов'язкового додаткового покарання.

Практично значимим вбачається аналіз відмежувальних ознак складу приховування кримінального правопорушення з окремими видами причетності, а також суміжними складами (ст.ст. 198, 209, 256, 383, 384, 385 КК України).

Заслуговує на підтримку пропозиція автора в частині конкретизації змісту декриміналізуючої поведінки шляхом доповнення примітки до статті 396 КК України щодо умов звільнення від кримінальної відповідальності за приховування кримінального правопорушення.

Запропонована дисертантом редакція ст. 396 КК України є логічно побудованою, такою, що відповідає вимогам юридичної техніки, змістовною та практично виваженою, за рахунок чого вдається установити чіткі підстави кримінальної відповідальності осіб, які вчиняють приховування кримінального правопорушення, визначить коло суб'єктів, які не можуть бути притягнутими до кримінальної відповідальності за цей вид правопорушення, вирішити спеціальні питання звільнення від кримінальної відповідальності за приховування кримінального правопорушення.

У дисертаційному дослідженні також знаходять свого подальшого розвитку питання способів вчинення приховування кримінального правопорушення в контексті кваліфікації, а також правил кваліфікації приховування кримінального правопорушення та методики призначення покарання за приховування кримінального правопорушення в контексті кримінально-правової реформи.

Практичне значення отриманих результатів полягає в тому, що викладені в дисертації положення можуть бути використані у: науково-дослідній діяльності – при розробці напрямів подальшого вдосконалення кримінального права, з формуванням основних засад попередження

кримінально протиправних посягань; правотворчій діяльності – при підготовці змін і доповнень до чинного законодавства України; правозастосовній діяльності – отримані висновки можуть використовуватися судовими і правоохоронними органами як рекомендації щодо застосування окремих норм кримінального права; навчальному процесі – при проведенні занять з Загальної та Особливої частин кримінального права, спецкурсів «Кримінальні правопорушення у сфері правосуддя», «Кримінальна правопорушення в сфері економіки» та ін.; правовиховній діяльності – при впровадженні положень існуючої кримінально-правової ідеології у правосвідомість фахівців та громадян у цілому.

Повнота викладу в опублікованих працях наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації.

За результатами дослідження дисертантом опубліковано у чотирнадцять наукових статей, сім із яких опубліковано у збірниках наукових праць, що входять до переліку фахових видань, затверджених МОН України, одна стаття – у науковому періодичному виданні іноземної держави та шести тезах доповідей на науково-практичних конференціях.

Загалом позитивно оцінюючи теоретичну та практичну значимість дисертації В.В. Лазаренка, її актуальність і наукову новизну, слід відзначити, що положення дисертації містять окремі *зауваження, недоліки та спірні питання*.

1. Дисертант досить детально та змістовно аналізує об'єктивні та суб'єктивні ознаки складу приховування кримінального правопорушення, чому присвячує підрозділ 2.1. та 2.2., а встановлені результати застосовує при визначенні особливостей кваліфікації та розмежування приховування кримінального правопорушення і суміжних складів діянь. Автор стверджує, що приховування кримінального правопорушення можливе лише у вигляді активних фізичних дій та водночас розглядає таке явище як інтелектуальне приховування. Видається, що останнє має місце в об'єктивній реальності у вигляді саме інтелектуальної діяльності. Вважається за необхідне додатково

конкретизувати позицію В.В. Лазаренка з цього приводу, за яких умов можливе інтелектуальне приховування, чи наділена дана форма об'єктивним вираженням у формі певних дій.

2. Автор пропонує закріпити дефініцію поняття «приховування кримінального правопорушення» без вказівки на те, який рівень тяжкості приховуваного кримінального правопорушення, що наразі передбачено КК України. Чи не становить такий підхід надмірної криміналізації, особливо в контексті вектору гуманізації сучасного кримінального права. Видається доцільним навести додаткові аргументи щодо такої пропозиції.

3. Дисертант у пропонованій редакції статті 396 КК України використовує таке поняття як «основне (попереднє) кримінальне правопорушення», однак при цьому не пропонує закріпити його визначення в цій же статті чи в Загальній частині КК України. Варто відмітити, що така категорія розроблена виключно на теоретичному рівні. Вбачається за доцільне додатково пояснити такий підхід автора, оскільки за такого підходу можливим є різночитання та неоднозначність трактування правозастосовцями.

4. З метою розширення теоретичної бази порівняльно-правового дослідження було б доцільно використати праці зарубіжних вчених, в тому числі не лише представників пострадянського простору.

Однак, вказані зауваження носять дискусійний та більш рекомендаційний характер і не знижують в цілому позитивної оцінки дисертаційної роботи.

Висновок про відповідність дисертації вимогам Порядку присудження наукових ступенів.

З огляду на актуальність, новизну, важливість одержаних автором наукових результатів, їх обґрунтованість і достовірність, а також практичну цінність сформульованих положень і висновків вважаю, що дисертація В.В. Лазаренка «Кримінально-правова характеристика приховування кримінального правопорушення: порівняльно-правове дослідження», є

завершеною кваліфікаційною працею, що містить нові науково обґрунтовані результати порівняльно-правового дослідження приховування кримінального правопорушення в умовах оновленого кримінального законодавства України та практично-значимі пропозиції щодо вдосконалення нині чинної норми ст. 396 КК України з урахуванням зарубіжного досвіду.

На підставі зазначеного вище вважаю, що дисертація Лазаренка Володимира Володимировича за темою «Кримінально-правова характеристика приховування кримінального правопорушення: порівняльно-правове дослідження» відповідає вимогам пунктів 9, 11 Порядку присудження наукових ступенів, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24.07.2013 року № 567 (зі змінами та доповненнями), а її автор – В.В. Лазаренко заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.08 – кримінальне право та кримінологія; кримінально-виконавче право.

Офіційний опонент:

професор кафедри публічного права

Національного технічного університету

«Дніпровська політехніка»,

кандидат юридичних наук, доцент

Валентин Лень

Підпис професора Лєня В.В. засвідчую:

вчений секретар Вченої ради

Національного технічного університету

«Дніпровська політехніка»

Таїсія КАЛЮЖНА